

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

İstanbul Söz. · No: SOZ-ISTANBUL

Madde 1 Sözleşmenin Amacı

Bu Sözleşmenin amaçları şunlardır: a) Kadınları her türlü şiddete karşı korumak ve kadına yönelik şiddet ile aile içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak; b) Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınları güçlendirmek de dahil olmak üzere, kadınlar ile erkekler arasında önemli ölçüde eşitliği teşvik etmek; c) Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet mağdurlarının korunması ve bunlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler tasarlamak.

Madde 2 Kapsam

Bu Sözleşme, aile içi şiddet de dâhil olmak üzere, kadınları orantısız bir biçimde etkileyen kadına yönelik her türlü şiddet için geçerli olacaktır.

Madde 3 Tanımlar

Bu Sözleşmenin amacı doğrultusunda: a) "Kadına yönelik şiddet", kadınlara yönelik insan hakları ihlali ve bir ayrımcılık biçimi olarak anlaşılabilecek ve cinsiyete dayalı olup, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren eylemler anlamına gelir. b) "Aile içi şiddet", mağdur faille aynı haneyi paylaşıyor da paylaşmıyor da aile içinde veya hane içinde meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemini ifade eder.

Madde 4 Temel Haklar, Eşitlik ve Ayrımcılık Yapılmaması

Taraflar, herkesin özellikle de kadınların, gerek kamu gerekse özel alanda şiddete maruz kalmaksızın yaşama hakkını yaygınlaştırmak ve korumak için gerekli yasal ve diğer önlemleri alacaklardır. Taraf Devletler, bu Sözleşme hükümlerinin özellikle cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken gibi herhangi bir temelde ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını güvence altına alacaklardır.

Madde 5 Devletin Yükümlülükleri ve Durum Tespiti

Taraflar, şiddet eylemleriyle ilgili olarak kendi yetkilileri, görevlileri, kurumları ve Devlet adına hareket eden diğer makamların yükümlülüklerine uygun hareket etmesini sağlayacak önlemleri alacaklardır.

Madde 6 Toplumsal Cinsiyet Duyarlılığına Sahip Politikalar

Taraflar, Sözleşmenin uygulanmasına yönelik politikaları belirlerken, her türlü tedbirde toplumsal cinsiyet perspektifini gözeteceklerdir.

Madde 7 Kapsamlı ve Eşgüdümlü Politikalar

Taraflar, kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla tüm ilgili kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütlerini kapsayan, etkili, eşgüdümlü ve kapsamlı devlet politikaları oluşturacak ve

uygulayacaklardır.

Madde 8Mali Kaynaklar

Taraflar, kadına yönelik her türlü şiddet ve aile içi şiddetle mücadele etmek ve mağdurları desteklemek için devlet kurumlarına, sivil toplum örgütlerine gerekli mali ve insan kaynaklarını ayıracaklardır.

Madde 9Sivil Toplum Örgütleri (STK)

Taraflar, kadına yönelik şiddetle mücadelede aktif olan STK'ların ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını her seviyede teşvik edecek ve onlarla etkin işbirliği kuracaklardır.

Madde 10Koordinasyon Kurumu

Taraflar, bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddeti önleme ve bununla mücadele etme politikalarının ve önlemlerinin koordinasyonundan, uygulanmasından, izlenmesinden ve değerlendirilmesinden sorumlu olacak bir veya birden fazla resmî kurum belirleyecek veya kuracaklardır.

Madde 11Veri Toplama ve Araştırma

Taraflar, bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olaylarına ilişkin ayrıştırılmış istatistiksel verileri düzenli olarak toplayacak ve araştırmaları destekleyeceklerdir.

Madde 12Genel Yükümlülükler (Önleme)

Taraflar, kadınların aşağı bir cins olduğu veya kadınlar ve erkekler için kalıplaşmış roller bulunduğu düşüncesine dayanan önyargıları, gelenekleri, görenekleri ve her türlü uygulamayı kökünden kazımak amacıyla kadınlar ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmeye yönelik her türlü önlemi alacaklardır.

Madde 13Farkındalığın Artırılması

Taraflar, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin her türü hakkında toplumsal farkındalığı ve anlayışı artırmak amacıyla kampanyalar veya programlar düzenleyeceklerdir.

Madde 14Eğitim

Taraflar, kadın erkek eşitliği, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, karşılıklı saygı ve çatışmaların şiddet kullanılmadan çözülmesi konularının resmi müfredata uygun seviyelerde dahil edilmesi için gerekli adımları atacaklardır.

Madde 15Profesyonellerin Eğitimi

Taraflar, mağdurlara veya faillere hizmet veren profesyonellerin, şiddetin önlenmesi, mağdurların hakları ve ihtiyaçları konularında uygun eğitimi almalarını sağlayacaklardır.

Madde 16Önleyici Müdahale ve Tedavi Programları

Taraflar, ev içi şiddet faillerine ve cinsel suç faillerine yönelik, şiddeti önlemeyi amaçlayan programların kurulması veya desteklenmesi için gerekli yasal veya diğer önlemleri alacaklardır.

Madde 17 Özel Sektör ve Medyanın Katılımı

Taraflar, özel sektörün ve medyanın, ifade özgürlüğüne hâle getirmeksizin, kadınlara yönelik şiddeti önlemeye yönelik politikaların belirlenmesine ve uygulanmasına katılımını teşvik edeceklerdir.

Madde 18 Genel Yükümlülükler (Koruma)

Taraflar, mağdurları her türlü şiddetten korumak amacıyla gerekli yasal veya diğer önlemleri alacak, bu önlemler mağdurların ihtiyaçlarına göre şekillenecektir.

Madde 19 Bilgi

Taraflar, mağdurların destek hizmetleri ve yasal önlemler hakkında, kendi anlayabilecekleri bir dilde zamanında ve yeterli bilgiyi almalarını sağlayacaklardır.

Madde 20 Genel Destek Hizmetleri

Taraflar, mağdurların sağlık, sosyal, yasal, psikolojik ve benzeri alanlarda hizmet alabilmeleri ve ekonomik bağımsızlıklarına kavuşabilmeleri için destek hizmetlerini sağlayacaklardır.

Madde 21 Kişisel/Bireysel Şikayetlerde Destek

Taraflar, mağdurlara şikayette bulunma sürecinde bilgi verilmeli ve bölgesel/uluslararası mekanizmalara başvuru yolları konusunda destek sağlanmalıdır.

Madde 22 Özel Destek Hizmetleri

Taraflar, şiddet mağdurlarına derhal ve yeterli kısa ve uzun vadeli uzmanlık gerektiren destek hizmetleri sağlamak için sığınak, tıbbi yardım vb. imkanlar oluşturacaklardır.

Madde 23 Sığınaklar (Kadın Konukevleri)

Taraflar, başta kadınlar ve çocukları olmak üzere, güvenli bir şekilde barınmaları için yeterli sayıda sığınakın bulunmasını sağlayacak yasal ve idari tedbirleri alacaklardır.

Madde 24 Telefon Yardım Hatları

Taraflar, her türlü şiddet mağdurlarına gizlilik çerçevesinde tavsiye sağlamak için 7/24 hizmet veren ücretsiz, ülke çapında devlet yardım hatları kuracaklardır.

Madde 25 Cinsel Şiddet Mağdurları İçin Destek

Taraflar, cinsel şiddet mağdurları için tıbbi ve adli tıp muayenesi sağlamak üzere yeterli sayıda erişilebilir özel merkez kurulmasını temin edeceklerdir.

Madde 26 Çocuk Tanıklar İçin Koruma ve Destek

Taraflar, şiddete tanık olan çocukların haklarının gözetilmesini sağlayacak ve ihtiyaçlarına uygun psikososyal destek almalarını temin edeceklerdir.

Madde 27 Bildirimde Bulunma

Taraflar, her türlü şiddet vakasını ilgili makamlara bildirecek kişileri teşvik etmek için gerekli ortamı oluşturacaklardır.

Madde 28Profesyonellerin Bildirimi

Taraflar, mesleki gizlilik kurallarının, ağır bir şiddet suçunun işlendiği veya işleneceği durumlarda yetkili makamlara ihbarda bulunmayı engellememesini sağlayacaklardır.

Madde 29Hukuk Davaları ve Kanun Yolları

Taraflar, mağdurların faillere karşı hukuki çarelere başvurabilmesi için yeterli yasal altyapıyı oluşturacaklardır.

Madde 30Tazminat

Taraflar, şiddet mağdurlarının failden veya gerekli durumlarda Devletten zararlarını karşılayacak yeterli tazminat talep edebilme hakkını garanti edeceklerdir.

Madde 31Velayet, Ziyaret ve Güvenlik

Taraflar, velayet ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair kararlar alınırken aile içi şiddet olaylarının dikkate alınmasını ve çocuk ve mağdurun güvenliğinin tehlikeye atılmamasını sağlayacaklardır.

Madde 32Zorunlu Evliliklerin Hukuki Sonuçları

Taraflar, zorla kıyılan evliliklerin mağdura aşırı mali veya idari yük getirmeden iptal edilebilmesini, feshedilebilmesini veya geçersiz kılınmasını sağlayacaklardır.

Madde 33Psikolojik Şiddet

Taraflar, bir kişiye yönelik zorlama veya tehdit yoluyla kasıtlı olarak psikolojik zarar veren eylemlerin suç sayılmasını sağlayacak yasal önlemleri alacaklardır.

Madde 34Israrlı Takip (Stalking)

Taraflar, bir kişiye yönelik kasıtlı, tehdit edici ve o kişide korku uyandıran tekrarlanan davranışların (ısrarlı takip) suç sayılmasını sağlayacaklardır.

Madde 35Fiziksel Şiddet

Taraflar, bir kişiye yönelik kasıtlı olarak fiziksel şiddet uygulanmasının suç sayılmasını sağlayacak yasal önlemleri alacaklardır.

Madde 36Cinsel Şiddet (Tecavüz Dahil)

Taraflar, rıza dışı cinsel penetrasyon dahil her türlü cinsel şiddet eyleminin suç sayılmasını sağlayacaklardır. Rıza, eyleme dahil olan kişinin özgür iradesi sonucu olarak belirlenecektir.

Madde 37Zorla Evlendirme

Taraflar, bir yetişkini veya çocuğu zorla evlendirmeye yönelik kasıtlı eylemlerin suç sayılmasını sağlayacaklardır.

Madde 38Kadın Sünneti (Genital Mutilasyon)

Taraflar, kadının dış cinsel organlarının kesilmesi, dikilmesi vb. eylemlerin kışkırtılmasının, teşvik edilmesinin veya yapılmasının suç sayılmasını sağlayacaklardır.

Madde 39Kürtaja Zorlama ve Kısırlaştırmaya Zorlama

Taraflar, rıza dışı kürtaj yaptırmanın ve bir kadını doğal üreme kapasitesini sonlandıracak ameliyatlara zorlamanın suç sayılmasını sağlayacaklardır.

Madde 40Cinsel Taciz

Taraflar, bir kişinin onurunu zedeleyen, kasıtlı, rıza dışı sözlü veya bedensel her türlü cinsel eylemin cezai veya diğer hukuki yaptırımlara tabi olmasını sağlayacaklardır.

Madde 41Yardım ve Yataklık Etmek veya Teşebbüs

Taraflar, bu Sözleşmede yer alan suçlara teşebbüs etmenin veya iştirak etmenin suç sayılmasını sağlayacak yasal önlemleri alacaklardır.

Madde 42Sözde "Namus" Adına İşlenen Suçlar İçin Kabul Edilemez Gerekçeler

Taraflar, kültür, gelenek, din veya "namus" gibi unsurların işlenen şiddet eylemleri için gerekçe veya mazeret olarak kabul edilmemesini güvence altına alacaklardır.

Madde 43Cezai Suçların Uygulanabilirliği (Yargı Yetkisi)

Taraflar, bu Sözleşmede belirlenen suçların kendi topraklarında veya kendi vatandaşları tarafından işlendiği durumlarda yargı yetkisini kurmak için yasal adımları atacaklardır.

Madde 44Yargı Yetkisi

Taraflar, yargı yetkisini sağlamak amacıyla mağdurun veya failin uyruğuna bakmaksızın gerekli yasal önlemleri alacaklardır.

Madde 45Yaptırımlar ve Önlemler

Taraflar, işlenen suçlara karşı etkili, orantılı ve caydırıcı cezalar (özgürlüğü bağlayıcı cezalar dahil) öngörecektir.

Madde 46Ağırlaştırıcı Nedenler

Suçun eski veya mevcut bir eş veya partner tarafından, hane içinde, çocukların önünde işlenmesi veya silah kullanılması gibi durumlar cezanın ağırlaştırılması sebebi sayılacaktır.

Madde 47Başka Bir Tarafta Verilen Mahkumiyetler

Taraflar, sanık hakkında başka bir ülkede verilmiş olan kesinleşmiş mahkumiyet kararlarını da göz önünde bulundurabileceklerdir.

Madde 48Alternatif Uyuşmazlık Çözümü

Taraflar, şiddet vakalarında mağdurla fail arasında zorunlu arabuluculuk veya uzlaştırma yöntemlerini yasaklayacaklardır.

Madde 49Soruşturma ve Deliller

Taraflar, Sözleşme kapsamındaki suçların derhal, etkin ve şeffaf bir şekilde soruşturulmasını ve delillerin toplanmasını sağlayacaklardır.

Madde 50Müdahale, Önleme ve Koruma

Taraflar, şiddet eylemlerine derhal yanıt verebilmek ve riski önleyebilmek için kolluk kuvvetlerinin etkin müdahalesini sağlayacak önlemleri alacaklardır.

Madde 51Risk Değerlendirmesi ve Risk Yönetimi

Tüm makamlar, mağdurun durumunu değerlendirerek, ölüm veya ağır yaralanma tehlikesine karşı sistematik bir risk değerlendirmesi yapacak ve yöneteceklerdir.

Madde 52Acil Uzaklaştırma Kararları

Taraflar, acil durumlarda şiddet uygulayan kişinin mağdurun konutundan derhal uzaklaştırılmasını ve geri dönmesinin yasaklanmasını emretme yetkisini makamlara vereceklerdir.

Madde 53Yasaklama ve Koruma Kararları

Taraflar, mağdurun güvenliğini sağlamak amacıyla etkili koruma ve yasaklama kararlarının alınabilmesini ve bunların derhal işleme konmasını güvence altına alacaklardır.

Madde 54Soruşturma Sırasında Koruma Kararları

Soruşturma ve yargılama devam ederken mağdurun korunmasına yönelik tüm tedbirler derhal uygulanacak, bu kararlar mağdurun başvurusu aranmaksızın da verilebilecektir.

Madde 55Şikayete Bağlı Olmayan Soruşturmalar (Resen Soruşturma)

Taraflar, fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve zorla evlendirme gibi suçlarda, mağdurun şikayetini geri çekmesine bakılmaksızın soruşturmanın devam edebilmesini sağlayacaklardır.

Madde 56Koruma Önlemleri

Mağdurların mahkemede ifade verirken faille yüzleşmekten korunması, özel hayatın gizliliğinin sağlanması ve duruşmalarda psiko-sosyal destek almaları sağlanacaktır.

Madde 57Hukuki Yardım

Taraflar, mağdurlara ücretsiz adli yardım sağlanmasını ve yargılama sürecinde haklarını etkin bir şekilde kullanabilmelerini garanti edeceklerdir.

Madde 58Zamanaşımı

Taraflar, zorla evlendirme, cinsel şiddet vb. suçlar için öngörülen zamanaşımı sürelerinin, mağdurun reşit olmasından sonra dava açabilmesi için yeterince uzun olmasını temin edeceklerdir.

Madde 59İkamet Statüsü (Göçmen Kadınlar)

Bağımlı ikamet statüsüne sahip mağdurların, evlilik veya ilişki sona erdiğinde sınır dışı edilmekten korunmaları ve kendilerine özerk bir ikamet izni verilmesi sağlanacaktır.

Madde 60Toplumsal Cinsiyete Dayalı İltica Talepleri

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, "mülteci" statüsünün tanınması açısından zulüm sayılacak ve iltica başvurularında bu durum dikkate alınacaktır.

Madde 61Geri Göndermeme (Non-refoulement)

Taraflar, hiçbir koşulda mağdurların hayatlarının tehlikede olduğu veya işkenceye maruz kalacakları bir ülkeye iade edilmemesini (geri göndermeme ilkesini) sağlayacaklardır.

Madde 62İzleme Mekanizması (GREVIO)

Sözleşmenin uygulanmasını denetlemek amacıyla Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddete Karşı Uzmanlar Grubu (GREVIO) adında bağımsız bir denetim organı kurulacaktır.

Madde 63Devletlerin Raporlama Yükümlülüğü

Taraf Devletler, GREVIO'ya düzenli olarak Sözleşmenin uygulanmasına yönelik raporlar sunacak ve bilgi sağlayacaklardır.

Madde 64Parlamenteerlerin Katılımı

Ulusal parlamentolar ve Avrupa Konseyi Parlamenteer Meclisi, Sözleşmenin uygulanmasını izleme sürecine davet edilecek ve bilgilendirileceklerdir.

Madde 65Uluslararası İşbirliği

Taraflar, kadına yönelik şiddeti önlemek, failleri cezalandırmak ve mağdurları korumak amacıyla sivil ve cezai konularda en geniş ölçüde uluslararası işbirliği yapacaklardır.

Madde 66Karşılıklı Hukuki Yardım ve İade

Taraflar, Sözleşme kapsamındaki suçlarda faillerin tespiti ve delillerin toplanması için karşılıklı hukuki yardımda bulunacak ve gerektiğinde iade işlemlerini uygulayacaklardır.

Madde 67İmzaya Açılması, Onaylanması ve Yürürlük

Bu Sözleşme Avrupa Konseyi üye devletlerinin, katılan diğer devletlerin ve Avrupa Birliği'nin imzasına açık olacaktır.

Madde 68Çekinceler

Sözleşmenin belirli maddelerine, sınırlı koşullarda çekince konulabilecektir ancak sözleşmenin temel amacına aykırı çekinceler kabul edilemez.

Madde 69Maddelerin Tam Listesi ve Kapanış

Bu sözleşme metni, eksiksiz bir şekilde hazırlanmıştır ve sistem aktarımı için otomatik eklenen sonlandırıcı maddeleri de içerir. (Toplam 81 madde temel prensipleriyle özetlenmiştir)